

VÝZNAMNÁ TRŽNÍ SÍLA – Nákupní aliance po novele zákona

ING. ZDENĚK JURAČKA
ASOCIACE ČESKÉHO TRADIČNÍHO OBCHODU

1. Důvody vzniku zákona

ČR v 90. letech 20. století = v Evropě zcela ojedinělá, bezbřehá a neřízená liberalizace trhu

- Situace zneužita zahraničními obchodními řetězci za naivní a zcela zcestné podpory české vlády
- Realizována i zásadní podpora ze strany většiny dodavatelů a to na úkor českého tradičního trhu s odůvodněním „*ty nás budou v budoucnosti žít*“
- K prvním signálům trhu, žádajícího regulaci, dochází **okolo roku 2000**, kdy **řetězce své tržní síly začaly zneužívat ve svůj prospěch** nejen na úkor českého obchodu, ale i na úkor zejména středních a malých dodavatelů s přirozeným dopadem do potravinářského průmyslu a zemědělství
- Hledání řešení plné rozporů a politizace problému

Zásadní otázka:

Jít cestou liberální a spolehnout se na samoregulaci trhu prostřednictvím uznání a podpisu Evropského etického kodexu, nebo cestou zákona?

- Část zahraničních řetězců etický kodex odmítla

13. listopadu 2009 vstoupil v platnost zákon č. 395/2009 Sb. o významné tržní síle a účinnosti nabytí 1. února 2010. Novela zákona nabytí účinnosti 6. března 2016

2. Dopady zákona na český trh

První verze zákona, která byla nedokonalým výsledkem četných sporů při jeho konstrukci, neměla ani zdaleka takovou účinnost, jakou by v té době trh potřeboval. Výsledky za dobu působnosti zákona jsou žalostné.

- Diskuse nad novelou zákona probíhala na rozpolceném trhu - způsobeno změnami ve vedení Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR a z toho důvodu bez jeho patřičné oponentní síly. **SOČR ČR se zásadně a výhradně soustředil na prosazení požadavku na zrušení zákona = zásadní taktická chyba obchodníků**
- **Připomínky** uplatnil pouze český nezávislý maloobchodní trh prostřednictvím **Asociace českého tradičního obchodu**
- **Připomínky AČTO nebyly** ve 2. čtení zákona **akceptovány**, znění novely paradoxně dopadá i na nezávislé české obchodníky a české obchodní aliance, s kterými měl do té doby český trh, co se týče jejich postavení na trhu a případných sporů s dodavateli, minimální problémy
- **Zákonem byly postiženy zejména tuzemské obchodní aliance, které prokazatelně nemají faktickou významnou tržní sílu a jejich členové ztrácí část své konkurenceschopnosti, zejména vůči zahraničním obchodním řetězcům.** Tato skutečnost se bohužel stále více promítá v ekonomické situaci tuzemských obchodních aliancí, ale i jejich odběratelů. Malí a střední podnikatelé v obchodě jsou **nuceni uzavírat nerentabilní prodejny** (zejména na venkově) a vyhnout se tak vlastnímu úpadku.

3. Co zákon neřeší

Největší příčiny problémů českého trhu se dají shrnout do následujících bodů:

1. živelná, neřízená expanze řetězců, která nemá v Evropě obdoby (pronikání i do menších sídel kolem 10 tisíc obyvatel)

příklady:

Jaroměř (HKK) – 12 442 obyvatel = 2x Penny Market, Lidl, Kaufland, Tesco + COOP, Verner

Soběslav (JHC) – 7 002 obyvatel = Lidl, Tesco, Penny Market + COOP, Flop

2. vztahy mezi ostatními členy potravinového řetězce

- zákon se vůbec nezabývá významnou tržní silou dodavatele vůči obchodníkovi či producenta vůči dodavateli
- i obchod si zaslouží ochranu zákona, zejména pak český nezávislý maloobchod, postrádající sílu zahraničního maloobchodního řetězce
- problematiku AČTO řešilo i v rámci Rady Asociace krajů ČR na zasedání 27.10., kde ji diskutovalo v rámci obchodní obslužnosti venkova

3. nepoctivá praktika masivního používání podnákupních a podnákladových cen

- deformace vnímání reálné ceny potravin zákazníkem (podhodnocení ceny vede k šoku při nárůstu ceny, viz drahé máslo, vejce, zelenina ...)
- upřednostňování prodeje dovozového na úkor českého zboží

3. Co zákon neřeší

Největší příčiny problémů českého trhu se dají shrnout do následujících bodů:

4. dumpingové dovozy

- jsou zásadní příčinou snížení kvality (za nízkou cenu nízká kvalita) a jednou z příčin prezentace dvojí kvality stejného zboží na evropském trhu

5. zásadní poškozování české potravinářské výroby

- přispívá k likvidaci českého maloobchodu a k diktátu českým výrobcům
- do budoucna reálné riziko eliminace českých dodavatelů (s rostoucí silou řetězců na českém trhu na hranici 80 a více %)
- dá se předpokládat situace, kdy se dočkáme častějších příkazů mateřských firem řetězců k dalšímu navyšování jejich dovozů na úkor českého zboží.

„Těším se na dobu, kdy český manažer zahraničního obchodníka odmítne uposlechnout příkaz zahraniční centrály a ryze z „lásky k Česku“ odmítne navýšit dovoz potravin z ciziny, aby podpořil české výrobce a producenty.“

Zdeněk Juračka

4. Možnosti řešení

AČTO na výše uvedená rizika dlouhodobě upozorňuje a v roce 2016 podalo návrh na novelu zákona o významné tržní síle tak, aby jím nebyli postiženi nezávislí čeští obchodníci:

V § 3 se za písm. c) odstavce (4) připojuje odstavec (5) tohoto znění:

(5) Má se za to, že významnou tržní sílu nemá

a) odběratel, který nakupuje potraviny, nebo služby s nákupem nebo prodejem potravin související pro podnikatele s průměrnou prodejní plochou prodejen menší než 250 m², z nichž ani jeden za prodej potravin a služeb s tím souvisejících na území České republiky nepřesáhne za poslední ukončené účetní období v délce 12 měsíců obrat 5 mld. Kč,

b) nákupní aliance, s průměrnou prodejní plochou prodejen jejích členů menší než 250 m², u které ani jeden z jejích členů nepřesáhne za prodej potravin a služeb s tím souvisejících na území České republiky za poslední ukončené účetní období v délce 12 měsíců obrat 5 mld. Kč.

Tuzemské obchodní aliance (případně české obchodní řetězce) **byly vytvořeny malými a středními českými obchodníky k vlastní konkurenceschopnosti vůči zahraničním obchodním řetězcům.** Tuzemští obchodníci zařazení v maloobchodních sítích jsou významnými odběrateli malých a středních místních potravinářských výrobců. *Převážná část prodejen se navíc nachází na venkově a jejich existence je významným garantem odpovídající úrovně zásobování tohoto prostoru.*

5. Zkušenosti z Evropy

AČTO je členem Independent Retail Europe (IRE), sdružující nezávislé obchodníky z EU. Zde konzultuje problémy dominantního postavení zahraničních řetězců v ČR, včetně problematiky podnákupních a podnákladových cen:

„Prodej za podnákladové ceny je definován jako prodej výrobků nebo služeb pod čistou účetní cenou obchodníka, v níž jsou zahrnuty náklady na přepravu, pojištění, dodání a daně. Členské státy mají velice rozdílné názory na prodej za podnákladové ceny, což je důvod, proč je velmi nepravděpodobné, že by mohl být na úrovni EU regulován, ale může být regulován na vnitrostátní úrovni.“

„Ve Francii zakazuje obchodní zákoník nepřiměřeně nízké ceny jako „protisoutěžní praktiku“ v případě, kdy sledovaným cílem nebo účelem takových nabídek nebo praktik je vyloučit jiného podnikatele z trhu. Podmínky použití tohoto zákazu jsou obdobné těm, které se týkají predátorských cen (nákladový test), ale jeho dosah se omezuje na prodej koncovým zákazníkům a nevyžaduje prokázání dominantní pozice, což jej odlišuje od predátorských cen a tím je snazší jej namítat. Kromě toho francouzský obchodní zákoník ve znění Loi Chatel z roku 2008 zakazuje další prodej za podnákladové ceny jako „praktiku omezující hospodářskou soutěž“.

„V Belgii rovněž existuje zákaz prodeje za podnákladové ceny. Obdobně mají určitá pravidla zakazující prodej za podnákladové ceny i Španělsko a Portugalsko.“

6. Závěr

AČTO vítá užší spolupráci českého maloobchodu s Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, kdy dochází ke konzultacím manažerů českých maloobchodních sítí s úřadem tak, aby nedocházelo k problémům, které se bohužel v činnosti našich aliancí našli a ÚHOS je musel řešit. **AČTO bude nadále hledat cesty k posílení pozice svých členů** a v důsledku toho i posílení pozic českých potravinářů a zemědělců.

